

Funkcjonowanie organów spółek kapitałowych w czasie koronawirusa

#zostańwdomu

Koronawirus (COVID-19) paraliżuje różne sfery życia gospodarczego. Obecnie przedsiębiorcy funkcjonują w wysokiej niepewności faktycznej i prawnej, która negatywnie odbija się na prowadzonym przez nich biznesie. Zamykane są zakłady pracy, przerywane łańcuchy dostaw, czy też tymczasowo ogranicza się sposób prowadzenia określonych typów działalności gospodarczych (w szczególności dotyczy to branży gastronomicznej).

Należy mieć jednak na uwadze i pamiętać, że koronawirus może skutecznie sparaliżować również działanie kolegialnych organów spółek kapitałowych (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz akcyjnej). Dbając o własne bezpieczeństwo zarządcy tych spółek powinni minimalizować kontakty międzyludzkie i korzystać w głównej mierze ze zdalnych form podejmowania decyzji. Trzeba również pamiętać, że dany decydent może zostać czasowo wykluczony z życia spółki poprzez objęcie go kwarantanną – sytuacja taka może mieć miejsce przykładowo, jeżeli członek zarządu wróci do kraju z zagranicznej delegacji.

W czasie pandemii koronawirusa szczególnie ważne jest zapewnienie kolegialnym organom spółki możliwości skutecznego i nieprzerwanego działania, bez narażania ich członków na utratę zdrowia. W tym kontekście, poniżej prezentujemy funkcjonalne instytucje prawa spółek, które powinny usprawnić działanie organów podmiotu.

1. Zarząd spółki

Zarząd spółki jest jedynym organem, któremu ustawodawca nie zapewnił możliwości obradowania za pomocą środków bezpośredniego komunikowania się na odległość. Co do zasady, wszystkie decyzje zarządców przekraczające zakres zwykłych czynności spółki wymagają uchwały w tym przedmiocie. Uchwała taka musi zostać podjęta bezwzględnie większością głosów, na uprzednio zwołanym posiedzeniu. Jednocześnie, gdyby jeden z członków zarządu sprzeciwił się załatwieniu przez innego zarządcę sprawy nieprzekraczającej zakresu zwykłego zarządu, to również i wówczas konieczne jest podjęcie stosownej uchwały w tym przedmiocie.

Jak zostało wskazane powyżej, uchwały powinny zapadać na posiedzeniach w warunkach fizycznej obecności wszystkich członków w jednym miejscu. Brak jest natomiast przepisu, który przesądzałby o dopuszczalności podejmowania uchwał zarządu poza posiedzeniami, tj. w trybie pisemnym bądź przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, względnie w tzw. trybie obiegowym. **Sytuacja taka w praktyce może doprowadzić do paraliżu spółki, dlatego szczególnie ważne jest, aby odpowiednie postanowienia „awaryjne” zawierał regulamin zarządu lub umowa (statut) spółki.** Zarówno regulamin zarządu, jak i umowa (statut) spółki, mogą przewidywać procedurę podejmowania uchwał na odległość, w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość. **Wówczas możliwe będzie przykładowo odbycie wideokonferencji, na której zarząd przeprowadzi stosowne posiedzenie i podejmie kluczowe decyzje dla spółki, które pomogą jej przetrwać kryzys.**

Istotne również, że spółki, których reprezentacja jest wieloosobowa, mogą mieć problem z zapewnieniem obecności obydwu zarządców łącznie podczas danej czynności. W tym kontekście, możliwe są dwa rozwiązania. **Po pierwsze**, dopuszczalne jest złożenie oświadczenia woli w imieniu podmiotu w trybie obiegowym (np. poprzez podpisanie umowy przez jednego członka zarządu i przesłania jej drugiemu w tym samym celu). **Po drugie**, możliwe jest umocowanie jednego z członków zarządu, jako pełnomocnika, do podejmowania określonych czynności w imieniu spółki – pełnomocnictwo takie może mieć charakter szczegółowy albo rodzajowy.

Dopuszczalne jest również powołanie w spółce specjalnych komitetów – gremiów wewnętrznych zarządu. Komitety takie mogą uzyskać umocowanie do prowadzenia konkretnych czynności z zakresu spraw spółki. Wówczas jednak regulamin funkcjonowania danego komitetu, powinien przewidywać odpowiednie regulacje zapewniające mu możliwość zdalnego podejmowania decyzji.

2. Rada nadzorcza

Rada nadzorcza, w odróżnieniu od zarządu spółki, została wyposażona w mechanizmy, pozwalające na formalne podejmowanie decyzji bez konieczności odbywania fizycznych spotkań. Prawdopodobnie wynika to z okoliczności, że zdaniem ustawodawcy piastuni spółki powinni być stale obecni w siedzibie podmiotu, jako że prowadzą na bieżąco jego sprawy.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że jakiegokolwiek odstępstwa od fizycznego odbywania posiedzeń przez radę nadzorczą są dozwolone, **tylko i wyłącznie jeżeli przewiduje je umowa** (statut) spółki.

Członkowie rady nadzorczej odbywając posiedzenia mogą oddawać swoje głosy w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Odpowiednie regulacje w tym przedmiocie musi zawierać umowa (statut) spółki, które najczęściej są doprecyzowywane w regulaminach funkcjonowania organu. Jeżeli mówimy o podejmowaniu decyzji przez radę za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, to najczęściej mamy na myśli prowadzenie obrad przez łącza telefoniczne oraz internetowe (wideokonferencje). Uchwała rady nadzorczej podjęta w trybie pisemnym, albo za pomocą środków porozumiewania się na odległość jest ważna, jeżeli uprzednio wszyscy członkowie organu zostali powiadomieni o jej treści. Należy jednak pamiętać, że w ten sposób nie mogą być podejmowane przez radę nadzorczą uchwały o wyborze przewodniczącego i wiceprzewodniczącego tego organu, powołaniu członka zarządu oraz odwołania i zawieszenia go w czynnościach.

3. Zgromadzenie wspólników. Walne zgromadzenie akcjonariuszy

Najbardziej problematyczną kwestią, w szczególności w odniesieniu do spółek publicznych, będzie podejmowanie uchwał przez jej właścicieli. **Wydaje się jednak, że w okresie zagrożenia epidemiologicznego zarządy spółek, jak i ich wspólnicy, powinni wstrzymać się ze zwoływaniem zgromadzeń właścicielskich, aż do czasu względnego ustabilizowania się sytuacji.** Oczywiście jednak to tylko rada, a zwołanie zgromadzenia wspólników (walnego zgromadzenia akcjonariuszy) w

okresie zagrożenia zarażenia koronawirusem nie może stanowić samoistnej podstawy do odmowy uczestnictwa w nim. To, czy spółka w tym okresie będzie chciała gromadzić swoich właścicieli celem podejmowania decyzji, zależy tylko od niej.

Możliwość odwołania już zwołanego zgromadzenia

Zwracamy uwagę, że przepisy ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych dają możliwość odwołania bez żadnych konsekwencji już zwołanego zgromadzenia w odniesieniu do spółki z o.o. (por. art. 235 i 236 k.s.h.). Co prawda ustawodawca nie przewidział tożsamej regulacji dla spółek akcyjnych, niemniej jednak należy zaakceptować pogląd, że podmiot który zwołał walne zgromadzenie takiej spółki, ma prawo je odwołać. W tym kontekście jednak, spółka powinna dołożyć starań, aby odwołanie walnego zgromadzenia (zgromadzenia wspólników) lub zmiana jego terminu nie uniemożliwiały lub nie ograniczały prawa do uczestnictwa w nim. Zgromadzenie wspólników (walne zgromadzenie akcjonariuszy) powinno zostać odwołane w sposób przewidziany dla jego zwołania.

Uczestnictwo w zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej w spółce z o.o. oraz podejmowanie uchwał w trybie obiegowym

W dobie hasztaga #zostańwdomu na popularności zyskuje uczestnictwo w zgromadzeniu wspólników spółki z o.o. przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. By skorzystać z takiej możliwości, **musi ona zostać przewidziana w umowie spółki**. Udział i odbycie takiego zgromadzenia powinno obejmować w szczególności: (i) jego transmisję w czasie rzeczywistym, (ii) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której wspólnicy mogą wypowiadać się w toku obrad zgromadzenia wspólników, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad zgromadzenia wspólników oraz (iii) wykonywanie osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu przed lub w toku zgromadzenia wspólników. Szczegółowy sposób oraz tryb odbywania takiego wirtualnego zgromadzenia winien szczegółowo określać jego regulamin.

Zwracamy jednocześnie uwagę, że w spółkach z o.o., gdzie struktura właścicielska nie jest nazbyt rozproszona, korzystnym rozwiązaniem może być podejmowanie uchwał w trybie obiegowym (pisemnym). W tym zakresie, bez odbycia zgromadzenia wspólników mogą być powzięte uchwały, jeżeli wszyscy wspólnicy wyrażą na piśmie zgodę na postanowienie, które ma być powzięte, albo na głosowanie pisemne. Należy jednak pamiętać, aby przed podjęciem takiej decyzji odpowiednio zrewidować zapisy umowy spółki, które często dla konkretnych uchwał wymagają formy odbycia zgromadzenia – wówczas tryb obiegowy ich podjęcia jest wyłączony. Uchwały w trybie obiegowym podejmowane są w ten sposób, że pod projektem uchwały konieczne jest uzyskanie podpisu każdego ze wspólników, wówczas wchodzi ona w życie. W praktyce zatem wspólnik po podpisaniu uchwały, odsyła ją do kolejnego wspólnika i tak do uzyskania ostatniego podpisu. **Taka forma jest szczególnie atrakcyjna dla osób przebywających poza granicami naszego kraju. Trzeba bowiem pamiętać, że zgromadzenie wspólników, niezależnie od jego formy musi odbyć się na terytorium Polski – wymóg ten nie dotyczy podejmowania uchwał w trybie pisemnym (obiegowym)**. Istotnym ułatwieniem również w tym zakresie, jest fakt, że ustawodawca dopuścił podjęcie w trybie obiegowym

uchwał, których materia dotyczy zwyczajnego zgromadzenia wspólników (uchwały takie powinny zostać podjęte najpóźniej do dnia 30 czerwca 2020 r., przez spółki których rok obrotowy, równa się rokowi kalendarzowego).

W przypadku spółki jednoosobowej, komentowany problem traci na doniosłości, a jedyny wspólnik może odbyć zgromadzenie w każdym czasie bez jego formalnego zwoływania. Musi jednak pamiętać, aby takie zgromadzenie odbyło się na terytorium Polski.

Możliwość wyznaczenia pełnomocnika do uczestnictwa w zgromadzeniach

Pewnym rozwiązaniem dla spółek o nieco mniejszej strukturze właścicielskiej, jest możliwość wyznaczenia "dyżurnego" pełnomocnika, który w razie konieczności odbycia zgromadzenia mógłby reprezentować jednocześnie interesy wszystkich właścicieli. **Wówczas do odpowiednich pełnomocnictw, każdy z wspólników powinien dołączyć stosowne instrukcje do głosowania, z uwagi na kumulowanie głosów właścicielskich w rękach jednej osoby.** To w konsekwencji prowadziłyby do zachowania i ochrony praw poszczególnych właścicieli. Dla bezpieczeństwa takie pełnomocnictwa, jeżeli pełnomocnik jest jedną i tą samą osobą, powinny wyłączać zakaz działania z samym sobą, o którym mowa w art. 108 Kodeksu cywilnego. Co istotne, pełnomocnictwa do udziału w zgromadzeniu można udzielić w formie elektronicznej.

Uczestnictwo w zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej w spółce akcyjnej

Regulacje dotyczące uczestnictwa akcjonariusza w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej są tożsame do tych, które obowiązują w spółce z o.o.

Ustawodawca dla spółki akcyjnej nie przewidział możliwości podejmowania uchwał w trybie obiegowym.

* * *

*

W przypadku pytań, zapraszamy do kontaktu. Nasz dział prawa korporacyjnego służy Państwu pomocą celem zapewnienia ciągłości i nieprzerwanego funkcjonowania prowadzonych działalności w czasie panującej pandemii.

sdzlegal Schindhelm

Kancelaria Prawna Champera, Dubis, Zając i Wspólnicy sp. k.

Ul. Kazimierza Wielkiego 3, 50-077 Wrocław

Tel: +48 71 326 51 40

Email: tomasz.szarek@sdzlegal.pl; marcin.sledzikowski@sdzlegal.pl

Email: wroclaw@sdzlegal.pl

www.schindhelm.com